

Velkommen

Forsikringsforeningen byder velkommen til webinarret:

Tidlig pension til alle, eller skal pensionssystemet justeres?

Webinarets program:

- kl. 16.30 - 17.00 Henrik Ramlau, dr. scient., lektor, Institut for Finansiering, CBS
- kl. 17.00 - 17.15 Jan V. Hansen, Direktør for Pension i F&P
- Kl. 17.15 - 17.30 Spørgsmål fra deltagerne

Stil gerne jeres spørgsmål i chatten, da tager vi dem til sidst i webinarret.

I bedes venligst slukke jeres kamera og mikrofon. Til jeres information vil webinarret blive optaget.

Tak

**Henrik Ramlau, dr. scient.,
lektor, Institut for
Finansiering, CBS**

Tidlig pension til alle, eller skal pensionssystemet justeres?

Henrik Ramlau-Hansen, dr. scient.
Institut for Finansiering
Copenhagen Business School
Forsikringsforeningen, 20. marts 2024

Topchef går på pension som 51-årig:
»Jeg har glædet mig
i flere år til denne dag«

Hvad er pensionsbranchens svar på den stigende pensionsalder?

De fleste danskere
sparer rigeligt
op til pension

Tænk, hvis det gode pensionssystem
kunne gøres bedre

Stigende pensionsalder giver stigende pensioner..

- ▶ Pensionsalderen, der for nylig var 65 år, er på vej mod 72-74 år for en 25-årig.
- ▶ Private pensioner vil vokse med op mod 50% frem mod år 2100.
- ▶ Dækningsgrader for pensionister er allerede i dag fuldt tilstrækkelige.
- ▶ Dækningsgrader ved pensionering vil vokse med 10-15% point.
- ▶ Supplerende fri opsparing vil give yderlig mulighed for at gå på tidlig pension i årene fremover.

Så konklusionen bliver, at...

- ▶ Mange vil opleve betydeligt højere dækningsgrader end i dag.
- ▶ Mange vil få mulighed for at gå 3-5 år tidligere på pension – formentlig i hvert fald 50% af befolkningen.
- ▶ Og med dækningsgrader på niveau med, hvad der i dag gælder ved den alm. pensionsalder.
- ▶ Så hvad gør vi ved det?

Antag, at vi sparer 100 kr. op fra alder 25 til pension.

Pensionsalder øges fra 65 til 70 år.

Udbetalingsperioden reduceres fra 20 til 15 år.

Rente 0%.

Persontype	Opsparing ved pensionsalder	Årlige udbetalinger
25/65/20	4 000	200
25/70/15	4 500	300
Stigning	13%	50%

Private pensioner vokser med op til 50%:

Et lille eksempel (ren rentesregning).

25-årig sparer 15 kr. op af en løn på 100 kr.

Realløns-korrigeret realrente på 0% eller 1%.

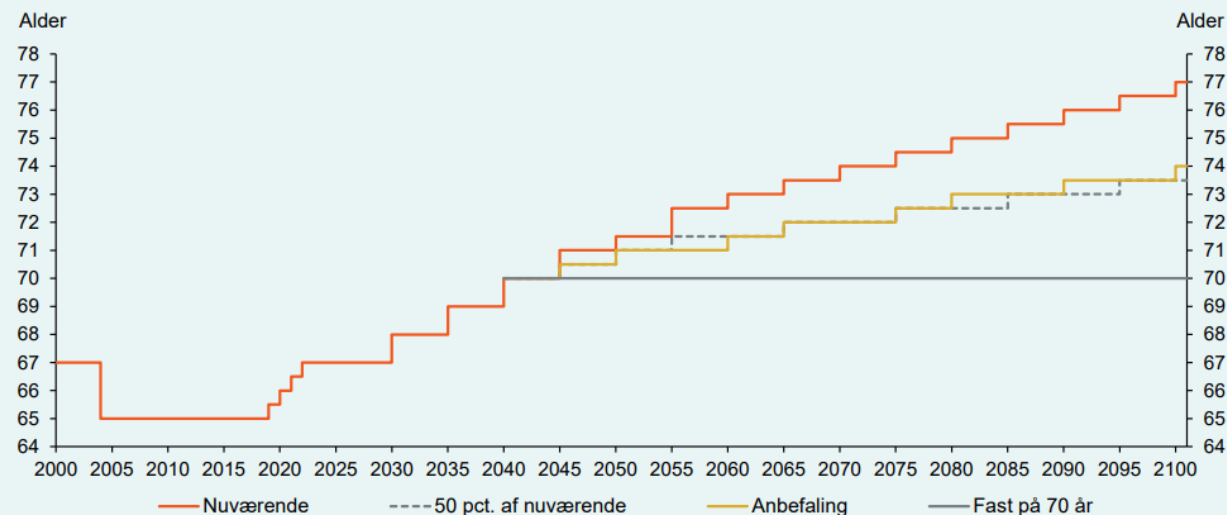
Persontype:	67 år i 2023	25 år i 2023		Født i 2023
Pensionsalder	67	72	74	77
Opsparingsperiode	42	47	49	52
Udbetalingsperiode	20	20	18	17
Realrente 0%				
Pensionsværdi ved pensionering	630	705	735	780
Pension pr. år	31.5	35.3	40.8	45.9
% stigning	+0%	+12%	+30%	+46%
Realrente 1%				
Pensionsværdi ved pensionering	786	903	952	1027
Pension pr. år	43	50	57	65
% stigning	+0%	+15%	+33%	+51%

Velfærdsamfundet kan blive udfordret..

- ▶ Mange mennesker ønsker at gå på pension tidligt, hvis de har råd til det.
- ▶ Ifølge regeringen er det vigtigt, at danskerne arbejder længere.
- ▶ Det er en del af velfærdssamfundets 'sociale kontrakt', at man arbejder og betaler skat, så længe man kan – ellers har Danmark ikke råd til gratis skolegang, uddannelse, sundhed mv. til alle.
- ▶ Derfor er det vigtigt, at pensionssystemet ikke er for gunstigt.
- ▶ Unge mennesker kæmper med både pensionsopsparing og gæld samtidig.

Stigende pensionsaldrer på vej...

Figur 3.6. Folkepensionsalder ved den foreslåede og den nuværende indeksering, 2000-2100

Anm.: I figuren illustreres de forventede folkepensionsaldrer på baggrund af befolkningsprognosen med 1) den nuværende indeksering, 2) den nuværende indeksering med 50 pct. gennemslag af levetidsudviklingen fra 2040 (svarende til en halvering af stigningstakten), 3) Kommissionens foreslåede indeksering og 4) folkepensionsalderen fastholdt fra 2040 på 70 år.

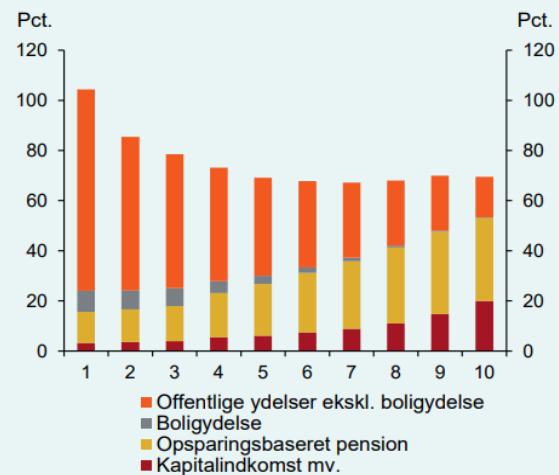
Se tabel 3C.2 og 3C.3 i appendiks, hvor aldersgrænserne til folkepension og efterløn/tidlig pension (fordelt på hhv. år og halvårgange) ved den nuværende og den foreslåede indeksering er anført.

Kilde: DREAM, Danmarks Statistik og egne beregninger.

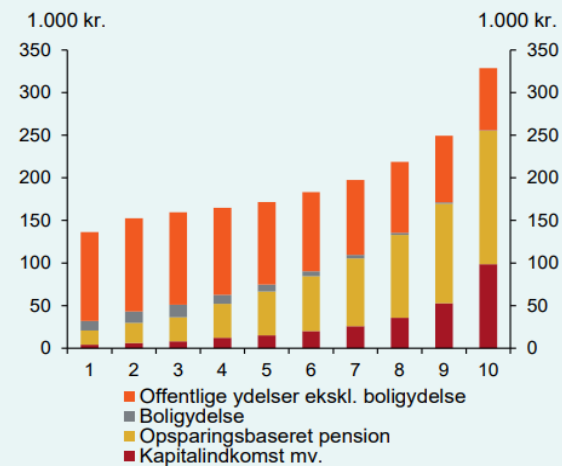
Dækningsgrader (indkomst ved 68 år ift. 57-59 år)

Pensionskommissionen 2022

Figur 2.42. Dækningsgrader for disponible indkomster fordelt på indkomstdeciler før tilbagetrækning, 68-årige i 2018

Figur 2.43. Disponibel indkomst fordelt på indkomstdeciler før tilbagetrækning, 68-årige i 2018 (2022-niveau)

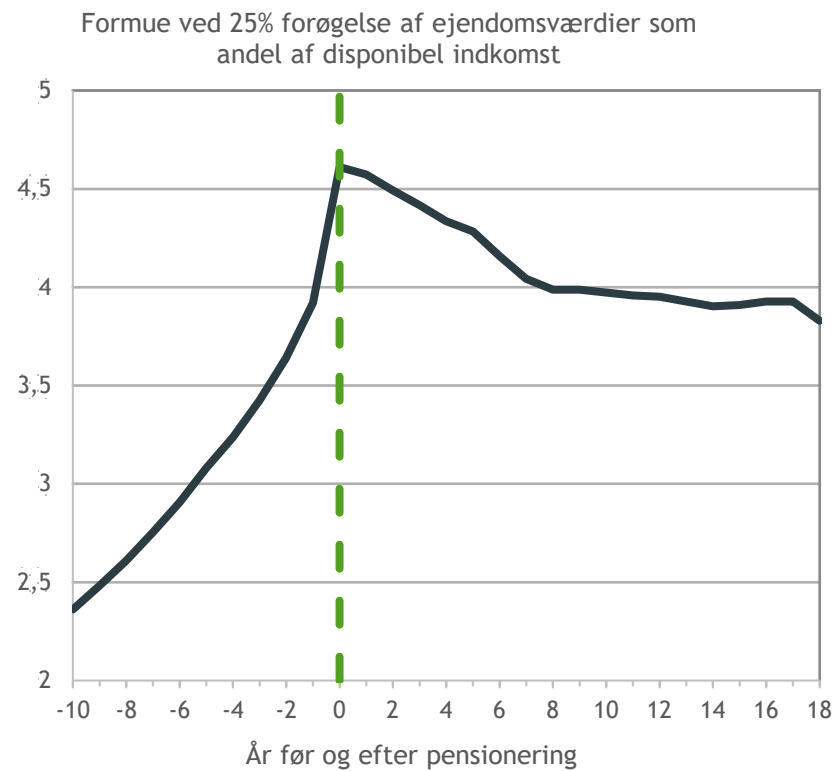
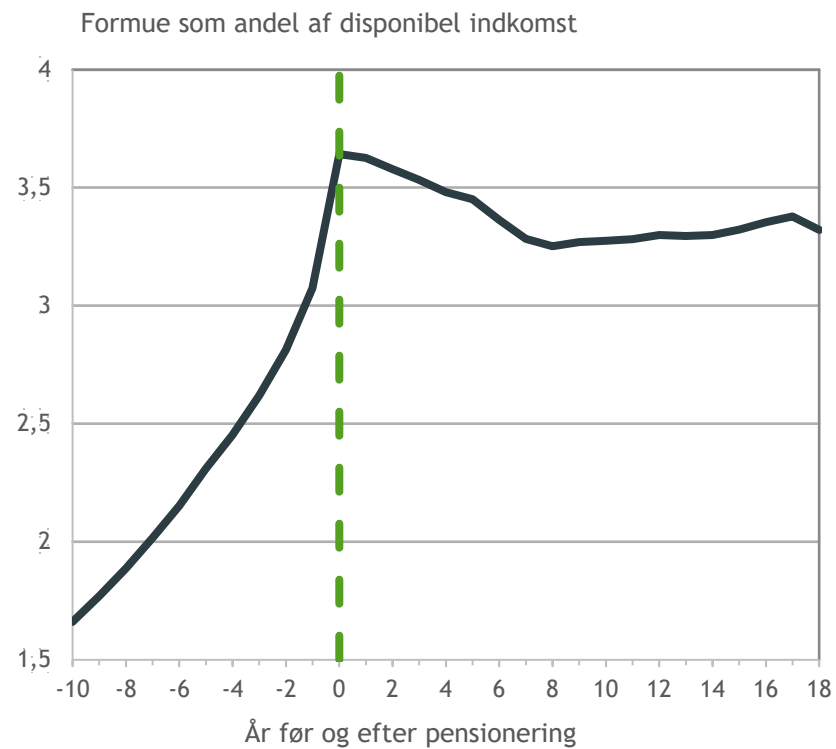
Anm.: I figur 2.42 angiver dækningsgraden den disponible indkomst som 68-årig ift. et gennemsnit af den disponible indkomst i alderen 57 til 59 år. Der er set bort fra personer med erhvervsindkomst som 68-årig, personer med gennemsnitlig negativ indkomst som 57-59-årig samt personer med en dækningsgrad over 200. Se boks 2.6 for nærmere beskrivelse. De samlede opsparingsbaserede pensioner udgøres af udbetalinger fra ATP, arbejds-markedspensioner og privattegnede pensionsordninger, forsikringsordninger, tjenestemandspension samt udenlandsk pension. Kapitalindkomst mv. omfatter udover alm. skattepligtig kapitalindkomst (fx renteindtægter) også aktieindkomst, imputeret afkast af ejerbolig samt et helt marginalt bidrag fra andre indkomster.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Grundforløb

Modelperson	Grundforløb
Startalder	25
Startløn, t.kr.	500
Bidrag af løn	15%
Fradrag vedr. forsikring	20%
Reallønsvækst	1%
Pensionsalder	67, 72, 74 eller 77
Pensionstidspunkter	2023, 2070, 2072 eller 2100
Ekstra omkostningsfradrag	0,4%
Levetidsforudsætninger	Som i 2023 inkl. fremtidige forbedringer
Investeringsprofil	80% aktier faldende mod 35% ved pensionering

Formue som andel af disponibel indkomst i årene omkring pensionering, og tilsvarende ved 25% forøgelse af ejendomsværdier

Dækningsgrader (DG) ved folkepensionsalderen og ved 3 års førtidspension. DG er pension ift. løn før pensionering. Løn 500K, bidragssats 15%, FT levetider.

Persontype	67 år i 2023	25 år i 2023		Født i 2023
Startløn 500 t.kr.				
Pensionsalder (normal pension)	67	72	74	77
DG1 (inkl. FP)	71	75	79	85
DG2 (inkl. FP, ATP, AP og SKF)	75	80	86	92
DG3 (inkl. FP, ATP, AP, SKF og 1 ÅL frie midler)	80	86	91	98
Pensionsalder (3 år førtidspension)	64	69	71	74
DG4 (inkl. FP, ATP, AP, SKF og 1 ÅL frie midler)	72	77	81	86
DG5 (inkl. FP, ATP, AP og SKF)	67	72	76	81

Mange grunde til, at viste dækningsgrader er lave sammenlignet med den virkelige verden...

- ▶ Meget få modtager deres pension som en inflationsjusteret livrente.
- ▶ De fleste modtager en fast nominel pension over 15-20 år.
- ▶ Ekstra offentlige ydelser er ikke inkluderet (ældrecheck og boligydelse).
- ▶ Kun 1 ekstra årsløn er inkluderet i eksemplerne.
- ▶ Pensionen deles med lønnen lige før pensioneringen og ikke et gennemsnit over de sidste fem år før pensionering.
- ▶ Beregningen af løn efter skat er konservativ.

Nogle forslag til at justere pensionssystemet i lyset af den stigende pensionsalder:

- ▶ Nedsæt pensionsbidraget med 0,5% point hver gang pensionsalderen stiger med 1 år.
- ▶ Start pensionsopsparingen, på nær bidrag til forsikringsdækninger, 10 år efter indtræden på arbejdsmarkedet (eller senest ved alder 35).

Dækningsgrad (DG) ved officiel (DG3) og tidlig (DG4) pensionering. Løn 500K. FT levetider.

Persontype	67 år i 2023	25 år i 2023		25 år i 2023		25 år i 2023	
Bidragssats	15%	15%		12.5%		15% efter 35 år.	
Pensionsalder (3 år førtidspension)	67 (64)	72 (69)	74 (71)	72 (69)	74 (71)	72 (69)	74 (71)
DG3 v. alm. pensionsalder (inkl. 1 ÅL frie midler)	80	86	91	79	83	78	83
DG4 v. førtidspension (inkl. 1 ÅL frie midler)	72	77	81	70	74	70	73

Konklusioner

- ▶ Det store problem bliver, hvis velstillede (der bidrager væsentligt til BNP) med godt helbred beslutter sig for at gå tidligt på pension – det kan udfordre sammenhængskraften i velfærdssamfundet.
- ▶ Sænk pensionsbidragene - nedsæt bidragssatsen med 0,5 procentpoint hver gang pensionsalderen hæves med 1 år, eller
- ▶ Udskyd starten på pensionsopsparingen til f.eks. 35 år – 10 år senere end i dag.

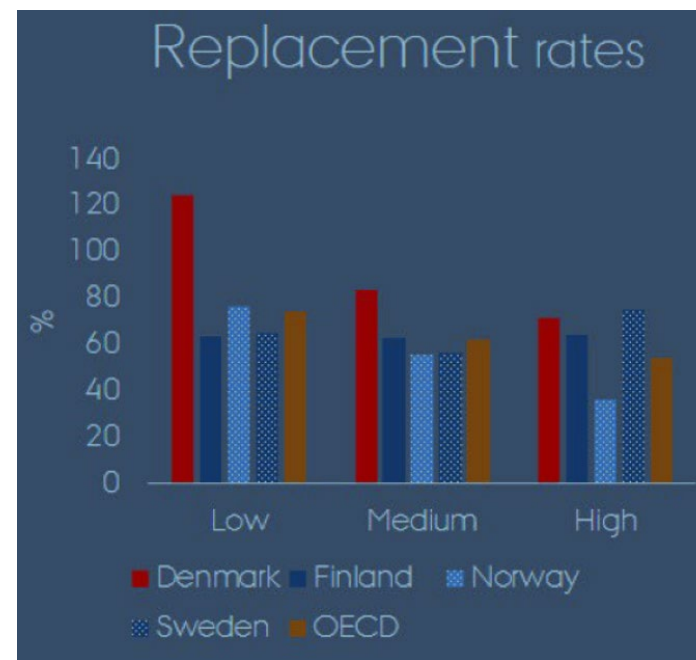
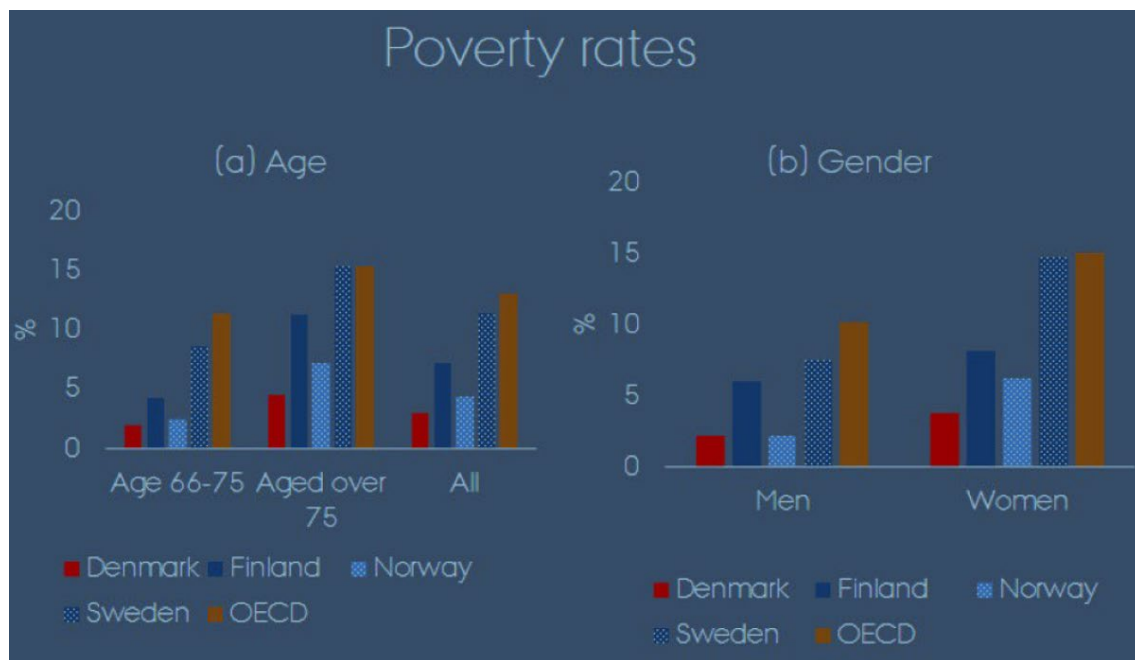
Hvad er pensionsbranchens svar på den stigende pensionsalder?

Dækningsgrader (DG) ved folkepensionsalderen og ved 3 års førtidspension. DG er pension ift. løn før pensionering. Løn 350K, bidragssats 12%, FT levetider.

Persontype	67 år i 2023	25 år i 2023		Født i 2023
Startløøn 350 t.kr.				
Pensionsalder (normal pension)	67	72	74	77
DG1 (inkl. FP)	83	87	90	95
DG2 (inkl. FP, ATP, AP og SKF)	87	92	96	102
DG3 (inkl. FP, ATP, AP, SKF og 1 ÅL frie midler)	92	97	102	108
Pensionsalder (3 år førtidspension)	64	69	71	74
DG4 (inkl. FP, ATP, AP, SKF og 1 ÅL frie midler)	81	86	90	94
DG5 (inkl. FP, ATP, AP og SKF)	77	81	85	89

Høje dækningsgrader pt.

Torben M. Andersen, PerCent conference 7. nov. 2023.
OECD 2022, Pension at a glance.

Jan V. Hansen, Direktør for Pension i F&P

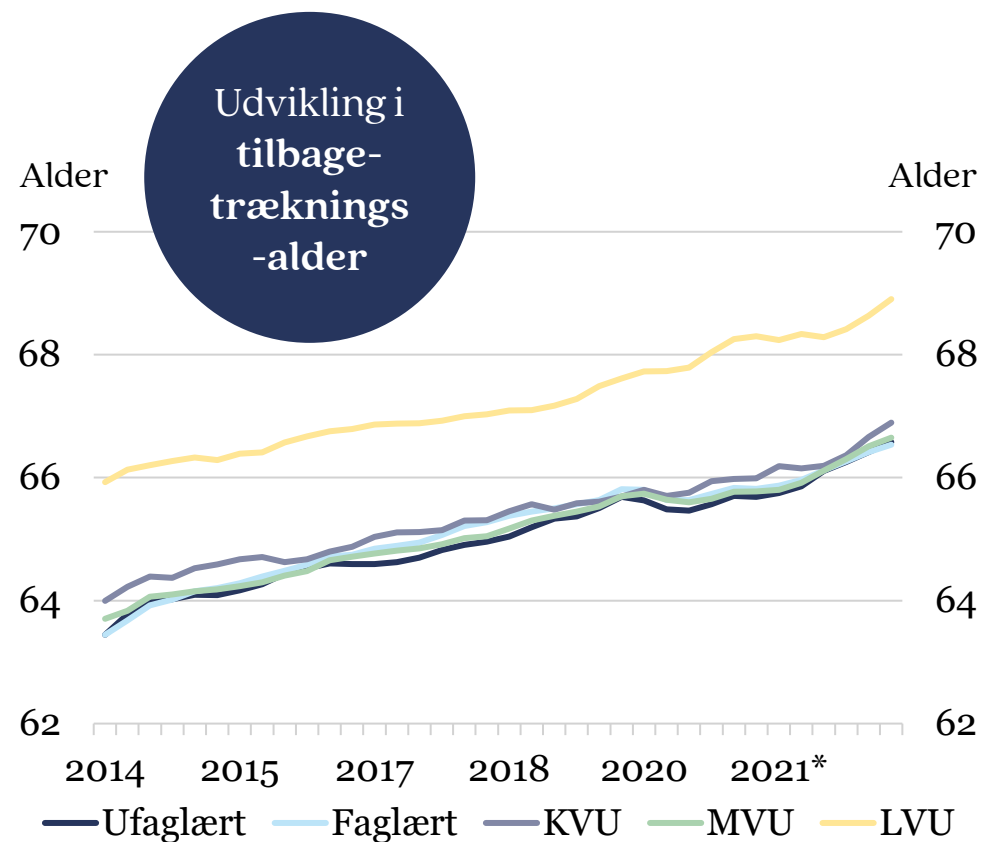
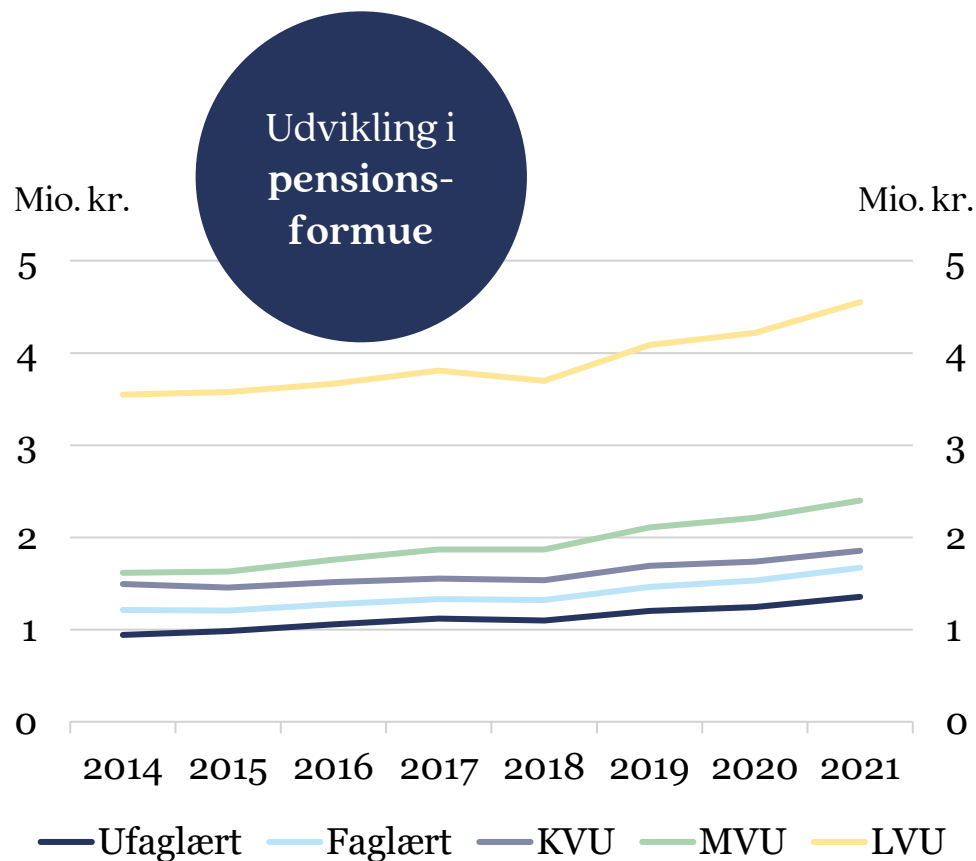

Selvpensionering – fakta og perspektiver

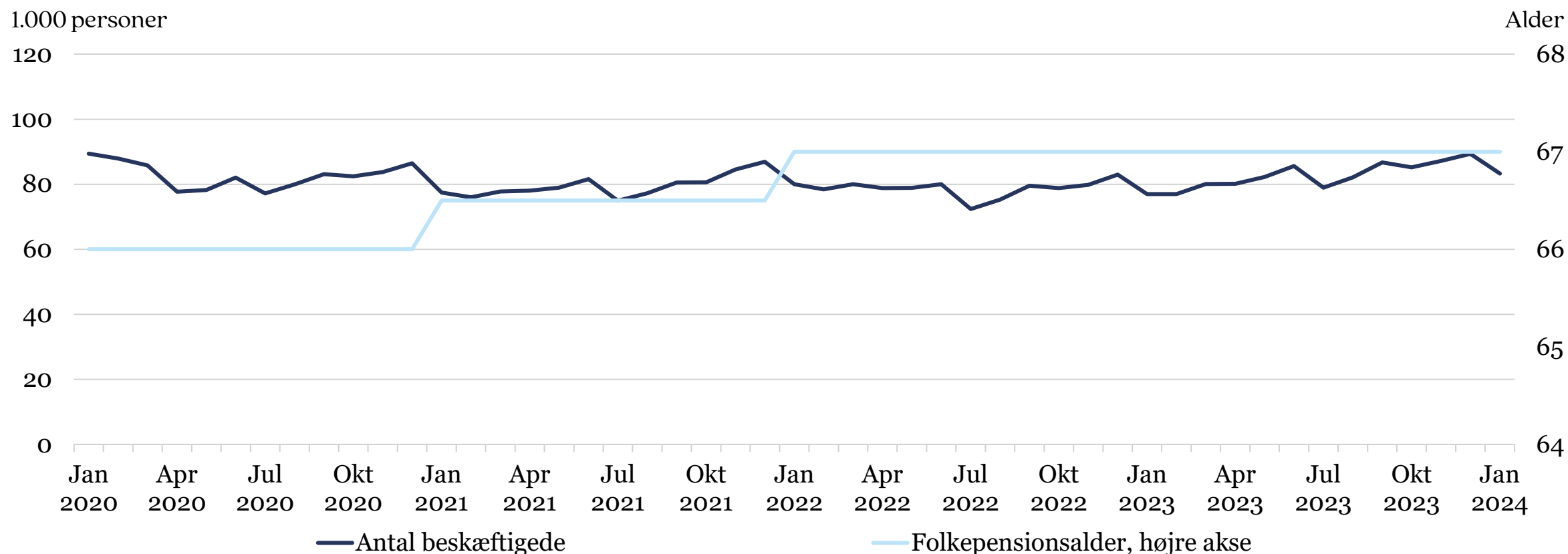
20. marts 2024

Jan V. Hansen

Ingen sammenhæng mellem større pensionsformuer og tidlig tilbagetrækning

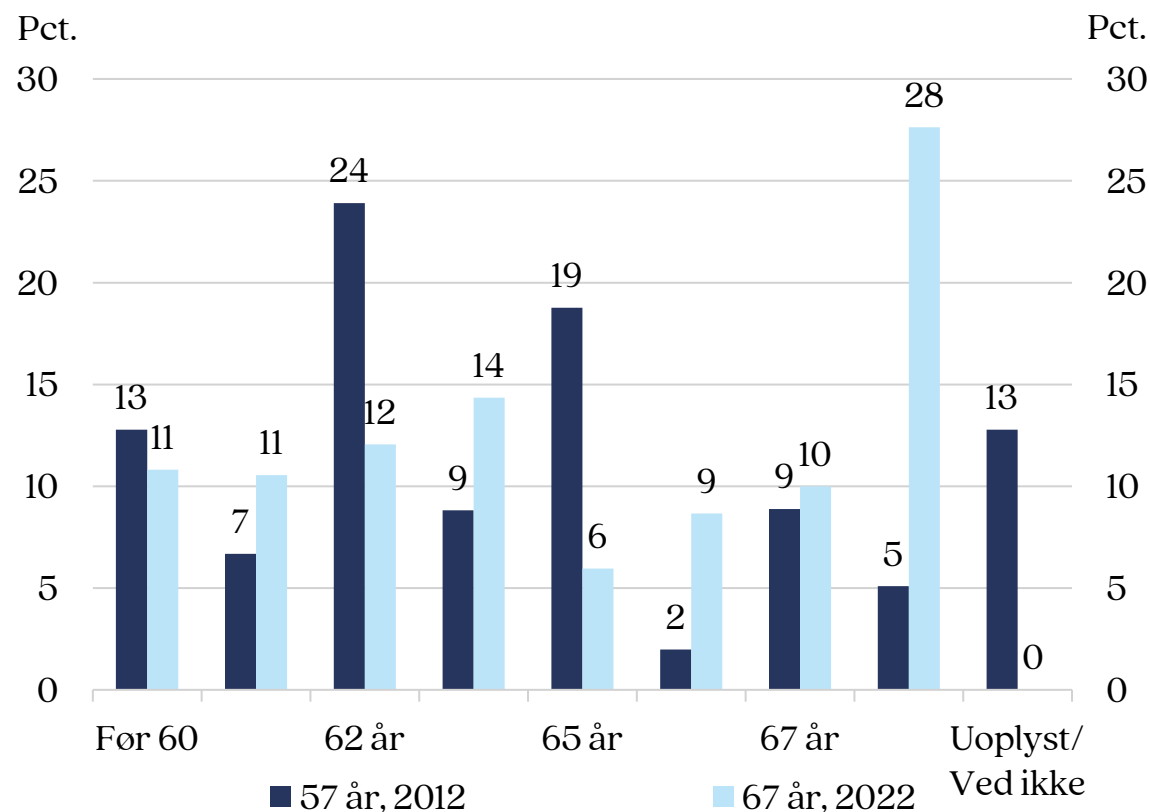

Fortsat 80.000 beskæftigede over folkepensionsalderen, selvom den er øget 1 år

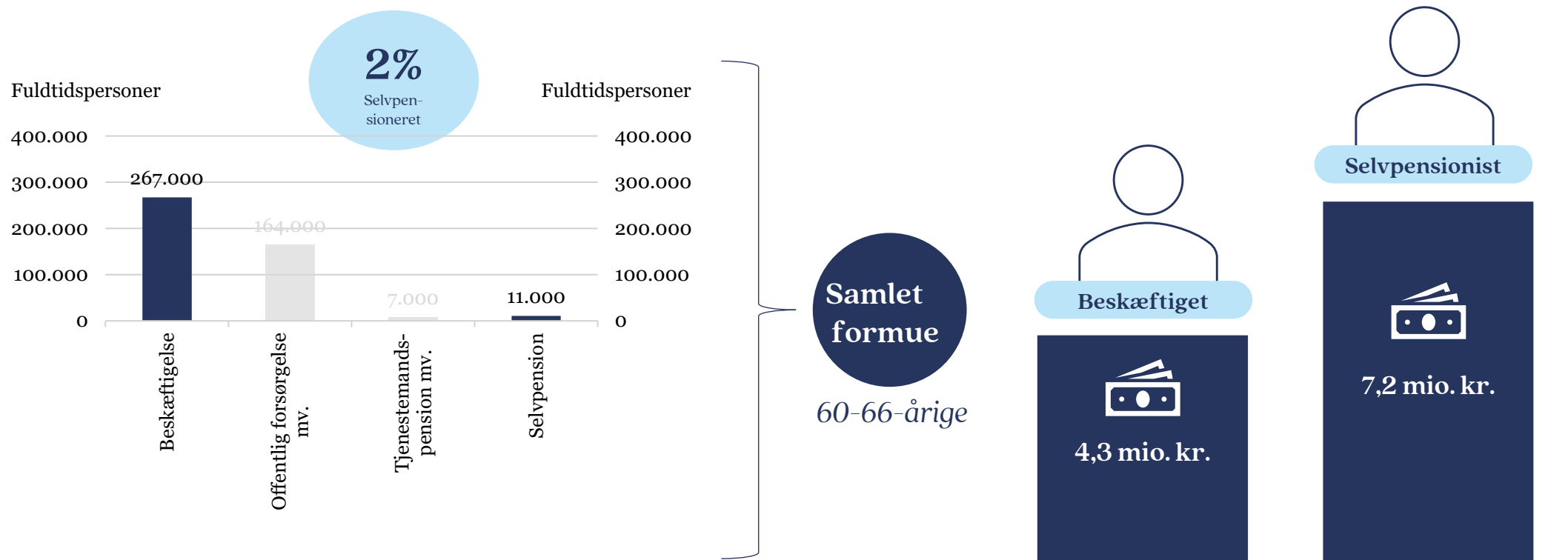

De 57-årige i 2012 trak sig meget senere tilbage, end de forventede

- Årgang 1955 bliver **længere** tid på arbejdsmarkedet end de havde regnet med
- Markant flere end forventet stadig i beskæftigelse ("68+") i 2022
- I gennemsnit 1,2 år længere i beskæftigelse eller 55.000 ekstra beskæftigede

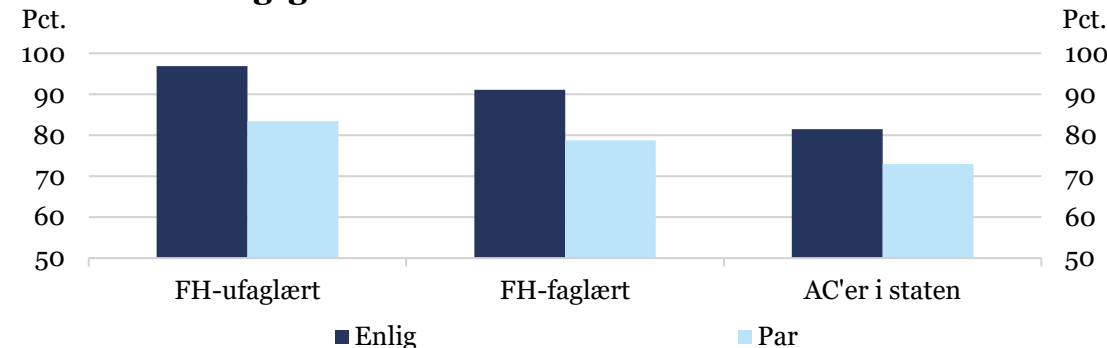
11.000 selvpensionerede og de har store formuer

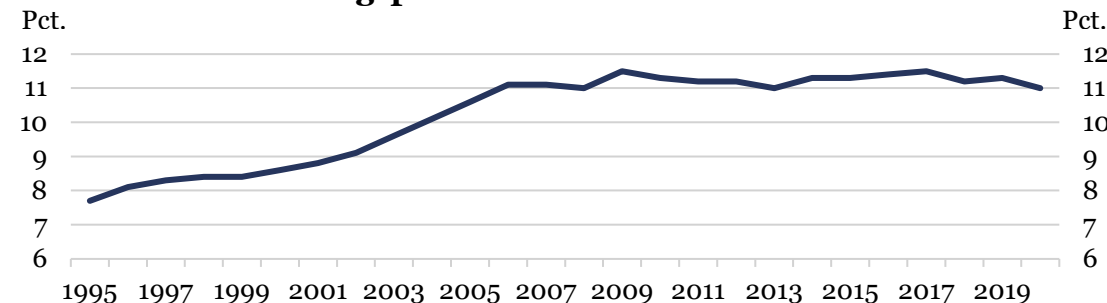
Forudsætninger i Ramlaus regnestykker, som ikke holder

- Dækningsgrader for par +10 pct.point lavere end for enlige
- Ikke alle sparer op i alle år – mange danskere har ”huller” i opsparingen
- Man dør typisk med samme formue, som man havde seks år før død

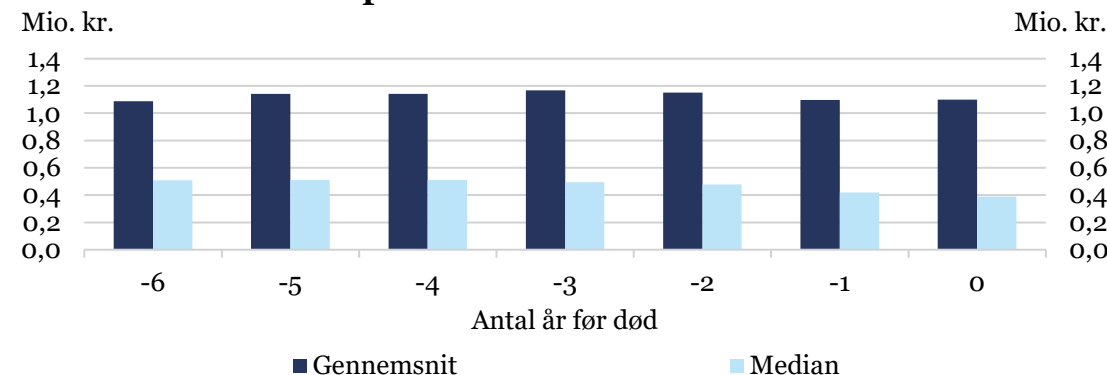
Nettodækningsgrader

Pensionsindbetalingsprocent

Nettoformue ekskl. pension

Usikkerhed 30-40 år?

Ramlau december 2021:

Måske skal de nuværende indbetalingsprocenter på 12 og 15 pct. sættes op til 15 og 20 pct.?

Hvordan er livet som senior 2054?

- Selvbetalt ældrepleje?
- Nye behov og ny egenfinansiering?
- Dækningsgrad 100 pct. “nye normal”?

09.12.2021 | kl. 08.02 PENSION

CBS-lektor inviterer til debat om pensionssystemet: Enten skal pensionsbidraget eller pensionsalderen op

Renteniveauet er gennem de seneste år bare faldet og faldet, og aktierne er tilsvarende steget og steget. Men det er usikkert om begge udviklinger fortsætter. Det rejser en række spørgsmål, blandt andet om det er tid til at sætte pensionsbidragene op, lyder det fra lektor ved CBS og tidligere adm. direktør i Danica, Henrik Ramlau-Hansen

FINANSWATCH SØNDAG 17. MARTS 2024

Lektor ved CBS og tidligere adm. direktør i Danica, Henrik Ramlau-Hansen, sparker gang i en debat om fremtidens pensionssystem. | Foto: PR

AF DORTHE BACH

Det kan meget vel være, at de nuværende gængse pensionsbidrag på 12 og 15 pct. bør sættes op til 15 og 20 pct.

Offentlige overenskomster foråret 2024

- Meget fokus på løn, men nytænkning på pensionsområdet
- For en række områder forhøjet pensionsindbetaling og fritvalg over 15 pct.point i forhold til løn eller opsparing – efter skat – i ”investeringsforeningsbeviser”
- Adskiller sig fra lidt fra fritvalg på det private område, men samme tænkning: forhøjet pensionsbidrag og fleksibilitet.

Sammenfatning

Selv pensionering er ikke noget problem i dag og heller ikke om 10 eller 20 år

Vigtigt med proportioner i den pensionspolitiske debat – manglende opsparing er reelt problem i dag

Mange arbejder i dag efter folkepensionsalderen med dækningsgrader som i Ramlaus beregninger – hvorfor skulle nutidens unge ikke arbejde til deres stigende folkepensionsalder?

Usikkerheden er stor – både om finansielle prognoser og fremtidens økonomiske behov.

Interessant nytænkning i de offentlige overenskomster: stigende pensionsprocenter og fleksibilitet (fritvalg)

Spørgsmål?